

.....
Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.
.....
Posamezna številka stane
10 vinarjev.
.....

MARIBORSKI DELAVEC

.....
Po pošti stane mesečno
3 K 20 v
Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva u-
lica št. 5.
Telefon 8/VI.
.....

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Letnik 1.

Maribor, dne 20. decembra 1918.

Štev. 24.

Krvava justica.

(Konec.)

2. Neki Dunajčan se je pri aretaciji ustavljal ter nekega narednika obrcal in ozmerjal. Boublik se je že veselil, kako bo ta infanterist romal na suhi bajer. Imenovani stotnik ni smatral za dokazano, da bi bil obtoženec dovolj trezen in mu je priboril nekaj mesecev navadnega zapora.

3. Slovenski narednik Lah je, nesramno izzivan in tudi dejansko insultiran od hajlovskega nemškega praporščaka, 20 letnega pobalina, vdaril istega ter mu priložil zasluženo zaušnico. Šumelo je po avditorskem logu, kako bo vendarle moral stotnik F., kateremu je bil ta slučaj poverjen, tega človeka ustreliti, kajti za to je absolutno smrtna kazen. On pa ni tiral tega človeka pred preki sod, ampak je predlagal navadno postopanje, češ da je sicer priprosta zadeva vendarle prekomplicirana. In prav je imel. Lah je bil sicer obsojen v ječo, a je bil pozneje popolnoma pomiloščen.

4. Isti stotnik je oprostil fin. svetnika Koširja obtožbe, češ da je vprašal „ali res cesar črni kruh je“, — kar je smatral za žaljenje Veličanstva tudi ljubljanski nemški odvetnik Dr. Wallentschag — (da se ne pozabi!) — obsodil pa ga je, ker znani Landwehr ni hotel na predlog Boublikov sodbe potrditi, znani Bytzek na ta način, da je pridušal sodnike, da bi bil v slučaju oprostilne odsodbe on — Bytzek — prestavljen — o groza! —, kar mu je namreč pravični Boublik menda res zagrozil. Ko je cesar izvedel za ta slučaj, je baje vprašal: „Za božjo voljo, ali naj je to žaljenje Veličanstva?“

5. Isti stotnik je vodil razpravo, na kateri je bil F. Kočever oproščen od gorostasne, od drugega dvignjene obtožbe, radi žaljenja Veličanstva, češ da je pravil okoli „da je nemški cesar našega cesarja Karela dejansko napadel radi tega, ker je hotel skleniti mir“, kar se je splošno govorilo. Ustavil pa je tudi postopanje proti slov. odvetniku dr. Žitku, da je zalil cesarja, ker se ni odkril pri — avstrijski himni!

Tako je sodil mož, ki je imel — čeprav nemškega pokoljenja, — plemenito srce in je sicer strogo sodil hudodelstva, ki so bila res hudodelstva, besedne delikte pa je smatral po človeško in po pravici za — nepremišljene čenče.

In nič se mu ni zgodilo! Še celo odlikovan je bil! In temu so se upali očitari nekateri njegovi prijatelji, da ni sposoben za avditorja, ker je premil in dela naravnost proti postavi. V resnici pa so le oni vedoma kršili postavo in se potem še upali izgovarjati se na posebna višja povelja, katerih pa niti bilo ni!

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, omeniti tudi onega vedno zavednega slovenskega majorja avditorja dr. V., o katerem je znano, da je slučaj, radi katerih so drugi dvigali težke obtožbe, odpravljal z navadnimi disciplinarnimi kaznimi.

Resnica o dogodkih v Radgoni maja 1918.

Dne 23. maja t. l. sta dva slovenska vojaka takratnega 97. peh. polka v Radgoni Anton Melihen in Rudolf Ukovič razpravljala med sabo o političnem položaju in se navduševala za bodočo Jugoslavijo. Njiju razgovoru je prisluškoval vojaški policist, jih prijel in odvedel v zapor. Vest o aretaciji teh dveh vojakov, ki sta bila znana kot dobra narodnjaka, se je bliskoma razširila po kasarnah ter moštvo tako razburilo, da so vojaki sklenili zgrabiti za orožje. Bilo je kakih 800 mož. Gladni vojaki so vdrli v vojaški magacin ter raztrgali liste, kjer so bili popisani vsi vojaki. Pojavil se je neki častnik, ki je hotel razjarjene vojake pomiriti. Dobil je strel v trebuh. Nato so jele pokati puške. Ob 11. zvečer je pridrvelo vojaštvo iz barak za kolodvorom z nasajenimi bajoneti in ostrimi patroni — oni v kasarnah so imeli večinoma le slepe nabojce. Začel se je boj, ki je trajal vso noč do jutra. Več je bilo ranjenih, nekaj tudi mrtvih. Od častnikov ni padel nobeden.

Uporniki so se že tekom dopoldneva deloma udali, deloma pa pobegnili v bližnje gozdove in v sosedno Ogrsko. Med tem je prišla vojaški oblasti iz Gradca po železnici pomoč, ki pa ni imela nič več opraviti. Posledica teh dogodkov je bil preki sod, ki je bil dne 25. maja razglašen za vojaštvo vseh slovenskih pokrajin. Koj na to se je sestel vojaški sod, ki je dne 27. maja obsodil Antona Melihna in Rudolfa Ukoviča, dasi jima ni bilo mogoče dokazati prav nobene krivde, na smrt. Oba sta bila še isti dan pred vojašnico ustreljena. Prvi je bil ustreljen Anton Melihen, ki je pred smrtjo zaklical: „Jaz padem prvi za Jugoslavijo.“ Kot drugi je bil ustreljen Ukovič.

Dne 29. maja so obsodili in ustrelili iz istega vzroka še 6 njiju tovarišev, ki so pevačič slovenske pesmi šli na morišče in klicali: „Živela Jugoslavija.“ To se je izvršilo preracunjeno na predvečer obletnice majske deklaracije. Dne 30. maja je vojaška oblast dala na istem krvnem prostoru postaviti — vešala, ki so stala celih 17 dni in pred katerimi je moralo defilirati vse vojaštvo. Dne 16. junija je vojaška oblast dala zbrati v mestni župni cerkvi vse vojaštvo. Tu je imel vojaški pater nagovor, v katerem je sramotil in proklinjal vojake, ki so bili ustreljeni. Ta govor je razburil prisotne vojake tako, da so začeli lomiti deske na klopih in droge pri cerkvenih zastavah, hoteč z njim napasti vojaškega duhovnika. Razjarjeno vojaštvo je razbilo kip sv. Florijana ter strgalo z zidu razpelo, ga vrglo na tla in poteptalo. Da se je duhovnik rešil, se ima zahvaljevati samo častnikom, ki so se postavili pred njega in ga branili. Strah in groza je

prevzela oblasti in prebivalstvo. Vojaška oblast si ni upala nobenega vojaka več kaznovati. Pošljala jih je po malem na fronto brez orožja v spremstvu madžarskih huzarjev.

To so gola dejstva. Zato pravimo: Ako kdo zasluži med Slovenci soomenik kot žrtév svoje ljubezni do jugoslovanske domovine, zasluži ga pač teh 8 slov. nskih vojakov-junakov, ustreljenih v Radgoni za Jugoslavijo! — dr. G. Radgonski.

Političen pregled.

Program srbskih soc. demokratov. V Belemgradu je začel izhajati dnevnik soc. demokratov; urednik je čivši poslanec srbske skupščine D. Lapčević. Prva številka govori o programu, o vzrokih vojne, ki je nastala vsled konkurenčnih nasprotij med kapitalisti različnih držav. Dalje zagovarja internacionalo in uspehe današnje socialne revolucije. O narodnosti pravi: Srbi, Hrvati in Slovenci so en narod; radi tega je njihovo ujedinenje v eno narodno državo velika politična, ekonomska in kulturna potreba. Dalje se v programu izjavlja proti militarizmu, ker je politično zelo nevarno. Po vsem tem zahteva stranka v ujedineni državi SHS, da se sledeče izvede: 1. Odprava vseh fevdalnih ostankov. 2. Konfiskacija vsega cerkvenega premoženja. 3. Ločitev cerkve od države. 4. Volilno pravico za oba spola (moške in ženske) in sicer proporcionalni volilni sistem do zadnje konkvence. Čim preje naj se osnuje centralni parlament v razmerju organiziranih političnih sil v posameznih jugosl. pokrajinah. Dalje pravijo, da bo Jugoslavija brez Bolgarije nepopolna.

O krizi v Belemgradu. Javili smo, da je Pašić odstopil in da ne vemo zakaj. Glas Slovenaca, Hrvata in Srba, z dne 17. t. m. piše o tem, da pravzaprav še ni krize, a da je bilo prehitro javljeno, kakor bi bili ministri že doloženi Pašić je torej odstopil, ker ni mogel ministrov po svoji želji sestaviti. Torej ni krize, ker ministerstvo niti še ni bilo izbrano. Najbolj verjetno pa je, da Pašić ni mogel definitivno sestaviti ministerske liste, ker se nekatere stranke — ne vemo katere — niso mogle prav ujediniti. Te stranke pač mislijo, da je njih strankarsko vprašanje važnejše kakor pa to, da bi pred-vsem svetom, ki gleda na nas Jugosloyane, pokazale, da smo vendarle politično edini. Seveda je to dokaz, da smo nekateri pač nekoliko še premalo zreli za državno politiko, kateri naj bi bila domovina prva stvar.

Jugosl. železničarska zveza in jugosl. soc. demokracija. Naprej z dne 17. t. m. poroča, da so pogajanja med Zvezo in Centralnim železničarskim društvom za Jugoslavijo ostala brez uspeha, češ da so Zvezarji zahtevali, naj se soc. dem. stranka odpove internacionizmu, ako hoče, da pristopijo Zvezarji v Centralo železničarjev oziroma v jugosl. soc. dem. stranko. Kolikor smo tu zvedeli na zadnjem jugosl. soc. dem. shodu in od tukajšnjih članov Zveze, se nam zdi to poročilo netočno. Pogajanja se menda še vrše dalje in počakati bo treba na končni uspeh. V splošno smo sicer mnenja, da bi člani Zveze, ki je strokovna organizacija, lahko bili v politični stranki jugosl. soc. demokracije. Tega članom Zveze nikakor ni mogoče braniti, dasi

ravno vemo, da želi soc. demokracija, da bi bil vsak strankin pristaš tudi član strokovne soc. dem. stranke. Po naših mislih bodo morale vse strokovne organizacije postati izvenstrankarske, tako kakor je n. pr. na Nemškem, Angleškem in drugod.

Belgradsko časopisje proti Italiji. Belgradsko časopisje se intenzivno bavi z vprašanjem italijanske okupacije in posveča veliko pozornost razmeram na okupiranem ozemlju. Listi odločno obsojajo italijanska nasilstva in odklanjajo italijanske imperijalistične zahteve.

Koroško. Na brzovjavni protest, ki ga je Narodna vlada v Ljubljani poslala koroški deželni vladi radi dogodkov v Grabštajnu, je deželna vlada v Celovcu poslala ljubljanski Narodni vladi dolgovezen odgovor, v katerem se trudi dokazati, da so jugoslovanske čete v Grabštajnu napade nemške oddele in da se z grabštajnskimi dogodki ni kršila pogodba za premirje.

Trst, 15. dec. Socijaldemokratski občinski odborniki, katerih je bilo dosedaj 7, so odstopili, ker je laško-liberalna večina odklonila njih zahtevo, da se jim da več zastopnikov v občinskem svetu.

Ultimatom italijanske vlade Nemški Avstriji radi žaljenja češke legije: Korepondenca narodne skupščine javlja: 4. decembra so v Wörglu razorožili in razžalili čehoslovaške legionarje, ki so bili v italijanskih uniformah in med katerim je bilo baje tudi nekaj italijanskih častnikov, ter so oplenili njihove kovčege. Te častnike in vojake so v Lincu zadržali in množica jim je pretila. Zaradi teh dogodkov je italijansko vrhovno poveljništvo od nemško-avstrijske vlade zahtevalo zadostne in da nemško-avstrijska vlada izplača za te razžalitve italijanskim vojaškim oblastvom v Inomostu 100.000 frankov v zlatu v poravnavo za napade v Lincu in Wörglu. Tem pogojem morajo zadostiti do polnoči od 22. do 23. decembra. Sicer bi se italijansko vrhovno poveljništvo odškodovalo z nemško-avstrijskim imetjem. Ravnateljstvo državnega sveta je sklenilo ugoditi tem zahtevam.

Poročila z Eiflovega stolpa v Parizu. Vsem se javlja: Amerikanski poverjenik za morarico Daniels je izjavil v Baltimore, da zastopnik Amerike na mirovnem kongresu ne bo zahteval niti zemlje niti vojne odškodnine. Mali narodi naj dobe iste pravice kakor veliki. Vse se mora odpraviti, kar bi moglo povzročiti novo vojno. Zahtevala se bodo jamstva (garancije) za svobodo in za ustanovitev zveze narodov, ki bo imela moč, preprečiti, da bi se še kdaj s silo odločalo.

Iz Amsterdama. Wilson namerava na antanto z vsemi močmi uplivati, da se doseže mir, ki bo odgovarjal njegovim 14 točkam glede svetovnega miru.

Nov portugalski predsednik. (Lizbona, 17. dec.) Za predsednika Portugalske je izvoljen admiral Canto Castro.

Mariborske novice.

Dr. Pivko — živ! Dr. Pivko, bivši profesor v Mariboru, je poveljnik stotnije jugoslovanske legije v Italiji in se pravkar pogaja v Rimu, da se dovoli jugoslov. legiji prosta pot v domovino.

Sestanek jugosl. soc. dem. stranke. Jutri, v soboto ob 6. popoldne se vrši sestanek v Nar. domu.

„Oficijanti“. Po vseh uradih kreirala je prejšnja vlada uradniško mesto „oficijantov“. To je bila vrsta uradništva, ki se mu je naprtilo največ dela, a plačalo se ga je najslabše. To je bil največji revež med uradniki. Poznamo ofi-

jante, ki imajo 15—20 službenih let, a delajo še vedno roboto v državnih pisarnah. Ti uradniki imajo vse poslovanje v malem mezincu, a prejšnja vlada jih je zapostavljala na grd način. Pred nosom jim je imenovala doslužene podčastnike po 6 mesečni praksi za uradnike v 11. čin. redu. Da tako kratka praksa ni Bog ve kako usposobila dotičnega za podeljeno mesto, je umevno. Dogajali so se zato dan za dnem slučajji, da je uradnik 11. čin. reda, ali še celo višjega, hodil oficijanta pri delu za svet vprašavat. To se mora v naši demokratični državi odpraviti. Žalostno je, da se to ni storilo že iz lastne inicijative. V Ljubljani so namreč sodno pisarniški oficijanti in pomočniki 23. novembra 1918 predložili poverjeništvu za pravosodje obširno spomenico, v kateri zahtevajo poleg povišanja plač in zakonite ureditve njih službenega razmerja napram državi sledeče: 1. da se vsi sedaj pri sodiščih nastavljeni pisarniški oficijanti in oficijantnje z najmanj 8 letno službeno dobo in prvim pisarniškim izpitom, oziroma brez tega izpita tudi oni, ki so v to popolnoma vsposobljeni, imenujejo takoj na svojih sedanjih službenih mestih definitivnim uradnikom XI. činovnega razreda, vsi drugi z daljšo službeno dobo pa pod zgoraj navedenimi pogoji uradnikom onega činovnega razreda, ki po službeni pragmatiki odgovarja njihov službeni dobi, v katero je všteti tudi službena leta, dovršena v kakih drugi državni službi; 2. Da ostanejo vsi pisarniški oficijanti in pomočniki, oficijantnje in pomočnice z manj kot 8 letno službeno dobo v službi pod dosedanjimi pogoji tako dolgo, da dosežejo dobo 8 let, po katerih jih je imenovati uradnikom XI. činovnega razreda; 3. Da se v bodoče sprejemajo le sodno pisarniški praktikantje v smislu službene pragmatike §§ 52, 56 D.

Mleko v mlekarnah. Tam stane zdaj mleko po 130 vto. Zato ga pa ni prišlo nič več. Zdaj so torej mleko podražili, a drugega niso dosegli.

Jugoslov. demokratska stranka priredi v nedeljo, dne 22. decembra 1918 v Narodnem domu v Mariboru ob 10. uri popoldne javen ljudski shod. Vsakdo ima pristop, moški in ženske. Govorita člana Narodne vlade dr. Iv. Tavčar in dr. Vek. Kukovec.

Razpust Narodnih straž na Štajerskem. Narodna vlada v Ljubljani (poverjeništvu za narodno brambo) je izdala sledeče povelje: Narodne straže so v teh nemirnih časih izpolnjevale v polni meri svojo dolžnost, za kar jim gre javna zahvala. Ker je nevarnost pljenja in ropanja vsled vračujočih se čet iz laške fronte minula, zauzujem, da se Narodne straže do 30. grudnia razpustijo. Vse orožje morajo oddati bližnji orožniški postaji.

Lira in krona. Italijansko poveljništvo je določilo kurz krone na 40 centezimov.

Vojaško pozdravljanje tujih častnikov. Prejeli smo od vojaškega postajnega poveljstva sledeči razglas: 1. Ker so tuji, tukaj na dopustu i. t. d. bivajoči častniki — kojim so se izdale pri postajnem poveljstvu tozadevne izkaznice — obvezani vse višje SHS-častnike vojaško pozdravljati, je Štajersko obmejno vojaško poveljstvo SHS v Mariboru odredilo, da morajo tudi naši častniki tuje redno pozdravljati, četudi ne nosijo orožja in kokarde isto veja za moživo in gojence, naše in tuje. 2. Vsi častniki in gojenci tujih držav se imajo na 3. prosinca 1919 ob 9h popoldne zbrati na dvorišču dravske vojašnice radi kontrole izdanih izkaznic; s seboj imajo prinesiti zraven izkaznic tudi dopustnico, potovalnico i. t. d. Kdor bode zasaden, da nosi uniformo brez dovoljenja, ima si vse posledice, ki se bodo brezobzirno izvajale, sam pripisati. Za SHS postajnega poveljnika: Zwirn m. p. podpolkovnik.

Uredništva, katerim pošiljamo »Maribor. delavca« v zameno, naj pošljejo svoj list na naslov: Tiskarna Rabitsch, Maribor.

Govorice o štrajku. Dejstvo je, da so štrajkali rudarji v Trbovljah in da je štrajk že končan, ker so menda dobili glede aprovizacije od vlade zadovoljive garancije. Tu se je torej govorilo, da hočejo železnice iz simpatij za trbovlskih delavcev tudi štrajkati. Tega tu sedaj ne bi bilo več treba. Ker pa ne vemo natančno, ali se je med delavci sploh kaj nameravalo in ali je bil baš trbovlski štrajk kaj vmes, zato hočemo samo to reči: za kak političen štrajk nimamo danes nobenega pravega povoda, če ga bo kdaj treba, zakaj ne. A danes res ne vemo čemu bi se moglo stavkati in kaj bi dosegli, če ne vemo čemu. Torej proč s takimi govoricami, ki ljudi samo zbegajo. Nacionalnih nemških hujskačev pa nikar poslušati!

Deutsches Blut. Arbeiter-Ztg. z dne 18. t. m. piše pod tem naslovom med drugim: Denn dieser Krieg war ein Krieg für Habsburgs Imperium und hat sich vom deutschen Blut genährt. Dalje še piše, da je »slavischer Verrat« povzročil, da je že h koncu vojske tem več nemške krvi pretoklo. Rekli smo itak vedno, da je nemška soc. dem. preveč nacionalna in premalo internacionalna. Da se sedaj ta list tako joka za prelito nemško kri, mu ne zamerimo. Čudno je le, da nič neče vedeti, koliko več pa je slovenske krvi napojilo zemljo, predno smo se spametovali do takozvane izdaje. Sicer pa je vsak narod sam odgovoren za prelito kri svojih sinov, najsi bo tudi nemški; naše je žalibože največ steklo — za Nemce.

Zid Schlesinger je sinoči odposlal z železnico (brzovozno) več tisoč kilogramov jabolk na Dunaj. Ali je imel za ta izvoz dovoljenje?

Prvi mariborski bioskop. V soboto dne 21. do 23. decembra 1918: »Najprej delo — potem zabava!« veseloigra v 3 dejanjih. »Hiša brez veselja«, žaloigra v 4 dejanjih.

Juraj Gređlič, brivec v Tegetthoffovi ul. št. 22 je zopet začel s svojo staro slovensko brivnico in se priporoča jugoslovanskem občinstvu. 5—1

Ugodna prilika. Proda se 3¹/₂ m temno-modrega sukna za obleko za 200 K. Nagy-leva cesta 10/II, vrata 11.

Spretnega mizarškega pomočnika iščem, ki ima veselo do cerkvenega dela. Ivan Sojč, kipar, Maribor, Reiserjeva ulica 26. 3—2

Lovski pes se je izgubil v noči od 4. na 5. decembra na vožnji od Spilja do Maribora. Psica je rujavo-tigarske barve in ščetinastih dlak ter sliši na ime „Reka“. Kdor jo odda na postaji Pesnici dobi 200 kron nagrade. 3—2

Ugodna prilika! Večja množina slovenskih trakov, finih možkih srajc, več novih močnih vrec je na prodaj. V. Weixl, Maribor, Glavni trg 22.

Razglednice, papir, primerna božična darila. Trgovina IVANKA WEIXL, Maribor, Gosposka ulica 33. 2—2

Postrežnica ozir. dekla se sprejme takoj. Pogoji ugodni. Oglasi se naj v Carneri-jevi ulici 3/1. nastr., Zapečnik. 3—3

Urar **Franjo Burež**, Tegetthoffova cesta 30 prevzame vsa popravila.

Slovenske gostilne v Mariboru: Kirbiš v Vitrijski ulici, Narodni dom, Meden in Golec na Tegetthoffovi cesti, ter Rapoc na Tržaški cesti.

Josip Novšak 5—4 brivec in vlasuljar na Magdalenskem trgu se priporoča.

Belo in krušno moko 3—3 prodaja trgovec V Berdajs na Sofijnem trgu.